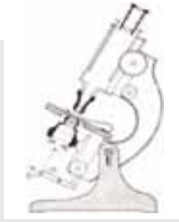

ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ...

Το Χόλιγουντ έκανε ξανά μόδα τις κλασικές σπουδές

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΚΛΕΦΤΟΓΙΑΝΝΗ**

Για πρώτη φορά στην ιστορία του Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ εγκαθιδρύεται έδρα Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης, που θα εξηγήει «τι έκαναν οι αρχαίοι Έλληνες για εμάς» επί 1.000 και πλέον χρόνια. Ετσι σημειώνει στο επίσημο site του το κορυφαίο βρετανικό πανεπιστήμιο. Η πρώτη έδρα Κλασικών Σπουδών που ιδρύεται στο Κέιμπριτζ, από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, είναι «δώρο» του Ιδρύματος Λεβέντη και την επωμίστηκε πανευτυχής ο ελληνολάτρης Πολ Κέλτριτς. Γνωστή αυθεντία για την Αθήνα και, κυρίως, τη Σπάρτη της Κλασικής Περιόδου και επίτιμος δημότης Σπάρτης, στην ομιλία των εγκαινίων της έδρας, στις 16 Φεβρουαρίου, εστίασε στους μοντέρνους «μύθους» που στοιχειώνουν την αρχαία Ελλάδα.

«Παρ' ότι θα ήθελα», μάς αποκαλύπτει, «να αναφερθώ και στη συνεχιζόμενη διαμάχη για τα Ελγίνεια Μάρμαρα, ένα ζήτημα πολιτιστικής ιδιοκτησίας, αλλά και στο ανέβασμα αρχαίων ελληνικών τραγωδιών στο πρωτότυπο. Η τελευταία απόπειρα στο Κέιμπριτζ έγινε το 2007 με τη «Μήδεια» και σε μετάφραση. Ενώ ο Ρέιφ Φάινς ήταν ο τελευταίος Βρετανός Οιδίπους Τύραννος, στο Εθνικό μας Θέατρο».

«Τα κατορθώματά τους ενέπνευσαν από τον Όμηρο μέχρι το Χόλιγουντ. Ομως, πολλοί από εμάς γνωρίζουν λιγότερα από όσα πιστεύουν για τους αρχαίους Έλληνες», τόνισε στην ομιλία του σε ένα κατάμεστο αμφιθέατρο του Κέιμπριτζ ο καθηγητής. Ηδη κατείχε στο ιστορικό πανεπιστήμιο την έδρα της Αρχαίας Ιστορίας.

Πολυγραφάτος, έχει δημοσιεύσει μελέτες για το «Αριστοφανικό Θέατρο του Παραλόγου» (1989), τον «Αθηναϊκό Νόμο» (1991), τους «Έλληνες» (2002) και τον «Μέγα Αλέξανδρο», με εύγλωττο υπότιτλο «Το κνήγι ενός νέου παρελθόντος» (2004). Την εμμονή του για τη Σπάρτη, που του κόστισε την ...κατηγορία της «λακωνοφιλίας», προδίδουν τα έργα του: «Ο Αγησίλαος και η Κρίση της Σπάρτης» (1987), «Σπαρτιάτικες αντανάκλασεις: Σπάρτη και Λακωνία» (2001), «Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Σπάρτη» (2002), «Σπαρτιάτες: μια επιική ιστορία» (2003), «Είλωτες και αφέντες σε Λακωνία και Μεσσηνία» (2004) και «Θερμοπύλες» (2006).

Δεν απορούμε, επομένως, που είναι ο

«διεθνώς διακεκριμένος καθηγητής της Θεωρίας και Ιστορίας της Δημοκρατίας του New York University», έδρα που ίδρυσε το Ελληνικό Κοινοβούλιο, κι έχει διατέλεσει ιστορικός σύμβουλος σε σειρές του BBC (για τους αρχαίους Έλληνες), του Channel 4 (για τους αρχαίους Σπαρτιάτες) αλλά και στην αμφιλεγόμενη ταινία του Ζακ Σνάνιντερ «300».

Το Πανεπιστήμιο Κέιμπριτζ, με μακρά παράδοση στις Κλασικές Σπουδές, ιδρύθηκε το 1209. «Θα γιορτάσει φέτος τα 800ά γενέθλιά του», μάς πληροφορεί ο καθηγητής. Η γλώσσα που διδασκόταν σ' αυτό, μέχρι το Μεσαίωνα και την Αναγέννηση, ήταν τα Λατινικά. «Το 1540 ο Ερρίκος ο VIII ίδρυσε την αυτοκρατορική έδρα (Regius) των Ελληνικών», προσθέτει ο Κέλτριτς. Σήμερα, οι έδρες στον τομέα κλασικών σπουδών, εκτός από την Αυτοκρατορική (με διδάσκοντα τον Ρίτσαρντ Χάντερ) και τη νέα έδρα Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης του Ιδρύματος Λεβέντη, είναι των Λατινικών (διδάσκων: Στίβεν Οκλεϊ), της Φιλοσοφίας (διδάσκων: Ντέιβιντ Σέντλεϊ), της κλασικής Αρχαιολογίας (διδάσκων: Μάρτιν Μίλετ) και της Συγκριτικής Φιλοσοφίας (διδάσκων: Τζεφ Χόροκς).

Πόσοι σπουδάζουν σ' αυτές;

«Τριακόσιοι, από τους οποίους οι 50 κάθονται μεταπτυχιακά».

Οι κλασικές σπουδές θα λέγατε πως είναι δημοφιλείς σήμερα ή παρατηρείται πτώση του ενδιαφέροντος;

«Τον 20ό αιώνα, ειδικά μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, οι κλασικές σπουδές στα Βρετανικά Λύκεια και Πανεπιστήμια δέχτηκαν ποικίλες επιθέσεις. Οι κατηγορίες εναντίον τους ήταν δύο: «ξεπερασμένες» και «άσχετες». Πρόσφατα ξανάγιναν πολύ δημοφιλείς, εν μέρει χάρη στις χολιγουντιανές ταινίες, τα καλά

τηλεοπτικά ντοκιμαντέρ και τα ιστορικά μυθιστορήματα. Ωστόσο, οι περισσότερες σπουδές υπό τον τίτλο «Κλασικός Πολιτισμός» δεν γίνονται στην αρχαία γλώσσα. Στο Κέιμπριτζ επιμένουμε ότι οι σπουδαστές πρέπει να μελετούν τα αρχαία κείμενα από το πρωτότυπο τουλάχιστον για δύο χρόνια».

Γιατί να θέλει σήμερα κάποιος να σπουδάσει αρχαία ελληνικά;

«Σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο

με σοβαρή οικονομική κρίση, είναι περισσότερο από ποτέ άλλοτε ζωτικές οι σπουδές αυτού του τόσο «ανθρώπινου υποκειμένου», που ονομάζεται «κλασικά γράμματα». Χρειαζόμαστε την Ιστορία για να μαθαίνουμε από το παρελθόν, ώστε να αποφεύγουμε την επανάληψη των σφαλμάτων. Οι σπουδές Λογοτεχνίας και Φιλοσοφίας είναι ζωτικές για την ανάπτυξη της πολιτιστικής ευαισθησίας».

«Ως μέλος της Βρετανικής Επιτροπής για την Επανάσταση των Γλυπτών του Παρθενώνα δεν θεωρώ ότι μόνο το Βρετανικό Μουσείο πρέπει να επιστρέψει ό,τι κρατά. Το ίδιο πρέπει να πράξουν και τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά μουσεία, όπως το Λούβρο -και όχι μόνο», υποστηρίζει ο Πολ Κέλτριτς

Ποιο είναι το κενό που έρχεται να καλύψει η νέα έδρα του Ιδρύματος Λεβέντη; Σε τι στοχεύετε;

«Πέρα από τους υποτρόφους, στόχος της έδρας είναι να απευθυνθεί στο ευρύτερο, ει δυνατόν, κοινό. Να εξηγήσει σε όσο το δυνατόν περισσότερους τι οφείλουμε στους αρχαίους Έλληνες, που σχετίζονται περισσότερο από ποτέ άλλοτε με τη σύγχρονη εποχή στο πεδίο της Πολιτικής και της Αισθητικής. Πολιτικά οι Έλληνες εφάρταν τα συστήματα στα οποία αποτιούμε ακόμη καθημερινά φόρο τιμής, αποκαλώντας τα ψευδώς «Δημοκρατίες» μας. Στο χώρο της αισθητικής, οι Έλληνες καθιέρωσαν τον «κανόνα», βάσει του οποίου κρίνονται ακόμη και σήμερα το θέατρο, η ποίηση κι η μουσική -όλες ελληνικές λέξεις. Η ελληνική γλώσσα, η γλώσσα του Ομήρου, του Αισχύλου, του Σοφοκλή, του Αριστοτέλη είναι η «Νέα Διαθήκη» μας. Ενα βασικό κενό που απεγνωσμένα ζητούμε να καλυφθεί στο Κέιμπριτζ είναι η έδρα Σύγχρονου Ελληνικού Πολιτισμού».

Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει μια, ει δυνατόν, ορθή γνώση για την αρχαία Ελλάδα;

«Πολύ γενικά γνωρίζει κάποια πράγματα».

Ποιες είναι οι βασικές «παρεξηγήσεις» του για τη ζωή, τον πολιτισμό και τις ιδέες της αρχαίας Ελλάδας;

«Οι βασικές παρανοήσεις, πέρα από το τι φορούσαν οι 300 του Λεωνίδα, είναι ότι όλοι οι αρχαίοι Έλληνες ήταν Δημοκρατικοί, με την έννοια που εννοούμε το «δημοκρατικός» σήμερα, και, συγχρόνως, φιλόσοφοι, όπως ο Σωκράτης, ο Πλάτων κι ο Αριστοτέλης».

Θεωρείτε ειδικός στην αρχαία Σπάρτη. Μέσα από τη μελέτη του αρχαίου κόσμου γιατί προκύπτει... λακωνόφιλος;

«Το εκλαμβάνω ως κομπλιμέντο. Στην πραγματικότητα, δεν είμαι μόνο ή εξ ολοκλήρου λακωνόφιλος».

Τι είστε;

«Στην τελετή αναγόρευσής μου σε επίτιμο δημότη Σπάρτης ξεκίνησα την ομιλία μου εστιάζοντας στη «σκοτεινή» πλευρά των αρχαίων Σπαρτιατών. Στον τρόπο που συμπεριφέρονταν στους Είλωτες και στον τρόπο που, πολλούς αιώνες αργότερα, οι ναζί τους έφεραν ως παράδειγμα για να δικαιολογήσουν την πολιτική της γενοκτονίας. Από την άλλη, στο βιβλίο μου για τις Θερμοπύλες υπεραμυνόμουν της θέσης ότι μόνο άνθρωποι που είχαν, όπως οι Σπαρτιάτες, γαλουχηθεί με πειθαρχία και πατριωτισμό στον ακραίο βαθμό θα μπορούσαν να αντισταθούν στην περσική εισβολή, οδηγώντας στη νίκη».

Υποστηρίζετε ότι οι Θερμοπύλες ήταν η μάχη που άλλαξε τον κόσμο. Δεν είναι υπερβολικό;

«Χωρίς τη σπαρτιάτικη αντίσταση και τη νίκη των Θερμοπυλών, χωρίς τη νίκη, δηλαδή, των Ελλήνων, δεν θα υπήρχε αυτό που λέμε θαύμα της ελληνικής τέχνης τον 5ο αιώνα. Αμεσα οι Σπαρτιάτες έπαιξαν ελάχιστο ρόλο σ' αυτή την πολιτιστική άνθηση, έμμεσα, όμως, ήταν ο καταλύτης για τις προϋποθέσεις της. Αυτό που ονομάζουμε «Η Δόξα που ήταν η Ελλάδα», ακολουθώντας τον Πόε, κατά ένα μεγάλο μέρος είτε δεν θα είχε συμβεί καθόλου είτε θα είχε ξεχαστεί από τις επόμενες γενιές. Μ' αυτή τη λογική, οι Θερμοπύλες πράγματι ήταν η μάχη που άλλαξε την παγκόσμια Ιστορία».

Ο πόλεμος Ανατολής-Δύσης, τηρουμένων των αναλογιών, ακόμη επιβιώνει;

«Πρέπει να είμαστε εξαιρετικά προσεκτικοί όταν μιλάμε για «σύγκρουση των πολιτισμών». Ωστόσο, υπάρχει ένα χρήσιμο νόημα πίσω από τη φράση «δυτικός πολιτισμός», που μάς οδηγεί πίσω στην αρχαία Ελλάδα: η πρωταρχική ποιότητα του πολιτισμού μας είναι η αμφισβήτηση των θεμελιωδών αξιών της».

Δεν υπάρχουν χώρες που παίζουν το ρόλο που διαδραμάτισε στην ακμή της η αρχαία Αθήνα κ.ο.κ.;

«Δεν θεωρώ ότι είναι χρήσιμο να αναφερόμαστε στις Ηνωμένες Πολιτείες ως «Ρώμη των ημερών μας». Γιατί ο σύγχρονος κόσμος (που είναι ενιαίος σήμερα) είναι πολύ διαφορετικός».

